

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.58.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie nr 2836 Pań Posłanek Marii Małgorzaty Janyskiej i Krystyny Sibińskiej oraz Pana Posła Piotra Głowskiego, w sprawie nadmiernie długiego okresu oczekiwania na orzeczenie lekarza orzecznika w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych przez osoby ciężko chore, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Wydawanie orzeczeń lekarskich stanowi jedno z ustawowych zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Orzecznictwo lekarskie jest zadaniem istotnym, o dużej skali i doniosłych skutkach, stanowiącym podstawę dostępu do wielu świadczeń i uprawnień. Orzeczenia wydawane przez lekarzy orzekających w ZUS są podstawą do przyznawania świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub innych świadczeń wypłacanych przez ZUS (np. renta socjalna, świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji), służą również osobom z niepełnosprawnościami do realizacji niektórych uprawnień, ponieważ są traktowane na równi z orzeczeniami o określonym stopniu niepełnosprawności.

Orzecznictwo lekarskie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych jest w kryzysie od wielu lat. Od dłuższego czasu utrzymują się znaczne niedobory w zatrudnieniu lekarzy orzecznictwa lekarskiego, które bezpośrednio wpływają na efektywną realizację ustawowych zadań ZUS związanych z wydawaniem orzeczeń oraz z kontrolą orzecznictwa o czasowej niezdolności do pracy. Sytuacja ta skutkuje tym, że w wielu oddziałach ZUS czas oczekiwania na wydanie orzeczenia, a tym samym ustalenie uprawnień do świadczenia jest wydłużony.

Sytuacja związana z niedoborem kadr medycznych w systemie ochrony zdrowia przekładająca się wprost na problemy z zatrudnieniem lekarzy w ZUS, a także zmieniająca się sytuacja społeczna, towarzysząca jej ewolucja potrzeb społecznych, w tym oczekiwań, aby organy administracji działały w sposób jak najbardziej efektywny wskazuje na potrzebę wprowadzenia zmian w obszarze orzecznictwa lekarskiego. Prowadzone analizy jednoznacznie wskazują, że poprawa efektywności realizowanych procesów w orzecznictwie lekarskim, dopasowanie działalności orzecznictwa do oczekiwań klientów, w szczególności w zakresie skrócenia terminów wydawania orzeczeń, wymaga zmian w organizacji orzecznictwa lekarskiego oraz zwiększenia konkurencyjności zatrudnienia kadry medycznej w ZUS.

Z tych powodów w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej już od stycznia 2024 r. prowadzimy z udziałem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych prace nad reformą orzecznictwa lekarskiego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, zmierzające m.in. do skrócenia czasu oczekiwania na wydanie orzeczenia lekarskiego - projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1856. Prace parlamentarne nad tym projektem ustawy zostały zakończone 18 grudnia

2025 r., a uchwalona ustawa, po przyjęciu poprawek Senatu, została przekazana Prezydentowi RP.

Projektowane rozwiązania mają na celu wdrożenie rozwiązań zapewniających sprawną i efektywną realizację ustawowych zadań ZUS związanych z wydawaniem orzeczeń i kontrolą zaświadczeń lekarskich. Projektowane regulacje dotyczą:

- 1) wprowadzenia kompleksowej i jednolitej regulacji zasad i trybu wydawania orzeczeń dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, innych świadczeń należących do właściwości ZUS oraz dla celów realizacji zadań zleconych ZUS na podstawie innych ustaw, a także kontroli orzecznictwa o czasowej niezdolności do pracy. Uregulowanie w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz aktach wykonawczych do niej zasad i trybu wydawania orzeczeń przyczyni się do:
 - a) standaryzacji postępowania orzeczniczego we wszystkich rodzajach spraw, niezależnie od celu, dla którego jest wydawane orzeczenie,
 - b) przejrzystości regulacji prawnych w tym zakresie, wobec aktualnego rozproszenia i różnego brzmienia przepisów w wielu aktach prawnych;
- 2) zmiany zasad zatrudniania, wynagradzania oraz kwalifikacji wymaganych od lekarzy orzekających w ZUS przez określenie warunków zatrudniania lekarzy na potrzeby orzecznictwa lekarskiego, które odpowiadają realiom współczesnego rynku pracy tej grupy zawodowej. W tym zakresie proponuje się:
 - a) wprowadzenie elastycznych form współpracy stosowanych w praktyce przez podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych, tj. lekarze orzecznicy będą mogli wykonywać pracę na podstawie umowy o pracę albo umowy o świadczenie usług według wyboru,
 - b) wprowadzenie regulacji, zgodnie z którymi zasady ustalania wynagrodzenia zasadniczego lekarzy orzecznictwa lekarskiego zatrudnionych na podstawie umowy o pracę zostaną określone w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w rozporządzeniu wydanym na podstawie przepisów tej ustawy przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, przy czym w projekcie rozporządzenia załączonym do projektu ustawy przewidziano wzrost wynagrodzeń lekarzy orzeczników o ok. 25% stosunku do stanu obecnego,
- 3) wprowadzenia możliwości wydawania orzeczeń w zakresie niezdolności do samodzielnej egzystencji przez pielęgniarki natomiast orzeczeń w zakresie rehabilitacji leczniczej przez fizjoterapeutów.
- 4) zmiany struktury organizacyjnej orzecznictwa lekarskiego. Proponuje się konsolidację zadań związanych z wydawaniem orzeczeń oraz realizacją bezpośredniego nadzoru nad orzekaniem w terenowych jednostkach organizacyjnych ZUS. Takie rozwiązanie daje większe możliwości efektywnej organizacji pracy, w tym delegowania zadań między lekarzami oraz zapewnienia bezstronności wydającego orzeczenie. Jednocześnie, w celu uelastycznienia i usprawnienia pracy lekarza orzecznika proponuje się wdrożenie nowego modelu organizacji pracy lekarza, w którym lekarz orzekający będzie wspierany przez asystenta medycznego w czynnościach technicznych i administracyjnych, związanych z przygotowaniem dokumentacji oraz wprowadzaniem danych do systemów informatycznych w procesie wydawania orzeczenia. Umożliwi to lekarzowi skupienie się na kwestiach merytorycznych związanych z oceną orzeczniczą, wymagających specjalistycznej wiedzy medycznej;

- 5) wprowadzenia jednoosobowego orzekania we wszystkich przypadkach, zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, z wyjątkiem spraw szczególnie skomplikowanych, gdzie główny lekarz orzecznik lub jego zastępca może wyznaczyć skład trzech lekarzy orzeczników do rozpatrzenia sprzeciwu lub zarzutu wadliwości;
- 6) doprecyzowania i uszczegółowienia reguł postępowania związanego z wydaniem orzeczenia w kontekście wprowadzanych zmian w organizacji orzecznictwa oraz z uwzględnieniem dalszej elektronizacji procesu orzekania, w tym zwiększania wykorzystania narzędzi informatycznych we współpracy z podmiotami uczestniczącymi w postępowaniach związanych z wydawaniem orzeczeń.

Projektowane zmiany służą wdrożeniu rozwiązań zapewniających sprawną i efektywną realizację ustawowych zadań ZUS związanych z wydawaniem orzeczeń i kontrolą zaświadczeń lekarskich, przez m.in. dostosowanie warunków zatrudniania lekarzy orzecznictwa lekarskiego w ZUS do zmieniającego się rynku pracy tej grupy zawodowej. Proponowane rozwiązania wychodzą naprzeciw oczekiwaniom społecznym. Oczekiwaniem klientów ZUS jest sprawne załatwienie sprawy. Wydłużony okres oczekiwania na wydanie orzeczenia wpływa bezpośrednio na czas rozpatrzenia wniosku o świadczenie. Sytuacja taka powoduje niezadowolenie klientów ZUS, szczególnie w przypadkach pozostawania bez środków do życia z uwagi na wydłużenie postępowania – jeśli świadczenie jest jedynym źródłem dochodu.

Szczególnego podkreślenia – w kontekście problemów zidentyfikowanych w interpelacji – wymaga, że zaprojektowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej regulacje przewidują wprowadzenie ustawowego terminu na wydanie orzeczenia, który będzie wynosił 30 dni, oraz środka ochrony przed przewlekłością postępowania orzeczniczego w postaci ponaglenia, które w przypadku przekroczenia terminu na wydanie orzeczenia będzie mogła wnieść do ZUS osoba zainteresowana.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/